

Mūsu pagasta novadniekam — Andrejam Švirkstam — 100

Jersikas pagasta "Rīta" bibliotēkā no 20. maija līdz 30. jūnijam var apskatīt izstādi "Mūsu rakstnieki — novadnieki". Šoreiz uzmanības centrā — Andrejs Švirkstis, kuram 23. maijā — 100 gadu atcere.

Andrejs Švirkstis dzimis Jāņā un Dārtas astoņu bērnu ģimenē 1897. gada 23. maijā, mācījies Cargradas (Jersikas) draudzes skolā krievu valodā, jo latviešu skolas Latgalē bija slēgtas.

Pēc Līvānu pilsētas skolas beigšanas, kalpojis uz dzelzceļa dažādos darbos. 1918./19. m.g., mācījies bērnušus Preiļu un Līvānu rajona skolās. Ar 1920. gadu bija dažādos amatos Daugavpils apriņķa valdē, bet no 1928. gada — Iekšlietu ministrijas Pašvaldības departamenta dienestā kā Daugavpils apriņķa vecākais. Pēdējos brīvās Latvijas gadus no 1938. gada līdz 1940. gada jūlijam — Daugavpils pilsētas vecākais.

Pemīnot šodien A. Švirksu var teikt, daudz tomēr viņš paspēja savā negarajā darba mūžā.

Nozīmīgākais viņa dzīves posms saistīts ar darbu valsts dienestos Rēzeknē un Daugavpilī. Švirkstis rūpējās par celtniecību visā plašajā apriņķī un tieši viņa laikā Latgalē būvētas skolu ēkas Indrā, Piedrujā, Kalniešos, Jersikā, Kalupē, Līvānos un Daugavpilī.

Andrejs Švirkstis ļoti cienīja krievu amatniekus, uzticēja tiem svarīgus objektus. Ar latgaliešiem runāja latgaliski, ar krieviem — krieviski.

30. gadu otrajā pusē Jersikas pilskalnā bija arheoloģiskie izrakumi. A. Švirkstis kā jersikietis par tiem ļoti interesējās. Toreiz Daugavpils skolotāju in-

stitūtā par skolotāju strādāja un vasarās ar arheoloģiskajiem izrakumiem un etnogrāfijas pētniecību nodarbojās mākslinieks Oskars Kalējs. Viņš bija savācis ļoti vērtīgu Latgales keramikas kolekciju. Radās doma izveidot Daugavpils muzeju. Šo ideju, tuvojoties Latgales dziesmu svētkiem, atbalstīja A. Švirkstis, kas bija jau pilsētas vecākais un Latgales dziesmu svētku rīcības komitejas priekšsēdētājs.

Valsts vēstures muzeja Daugavpils nodaļa tika atklāta īsi pirms Latgales dziesmu svētkiem 1940. gada 9. jūnijā. Abiem muzeja veidotājiem bija vēlēšanās uzcelt istu muzeju, taču tā palika tikai iecere.

Ar iekšlietu ministra Viļa Lāča un pašvaldību departamenta direktora A. Lejas 1940. gada 10. jūlijā parakstīto rezolūciju, A. Švirkstis no amata tiek atbrīvots. Viņš dodas uz savām lauku mājām "Līcupēs", lai koptu un apstrādātu zemi. Viņš strādā un audzina savas divas mazās meitenītes Astrīdu un Ligi.

1941. gada 3. jūnijā Daugavpils čekā tiek pieņemts lēmums par A. Švirksa apcietināšanu, kurā norādīts, ka viņš, sākot ar 1935. gadu, bijis aktīvs aizsargu organizācijās biedrs, apbalvots ar "Trīszaigžņu" un "Aizsargu nopelnu krustu" ordeņiem, kā arī par to, ka "A. Švirkstis, būdams Daugavpils pilsētas galva, bijis dedzīgs fašistiskās valdības piekritējs, bieži uzstājies ar pretpadomju satura runām un ar asarām acis slavinājis bijušo fašistisko iekārtu... Viņš bijis Ulmaņa valdības uzticams vīrs..."

1941. gada pavasarī ap A. Švirksu arvien ciešāk savelkas ciešanu un moku ceļa valgs. Naktī uz 14. jūniju "Līcupēs" mājās ielaužas čekisti, apcietināta un aizveda A. Švirksu uz nekad neatgriešanos dzimtenē.

Pēc apcietināšanas A. Švirksu mēnešiem tur Sibīrijas cietumos, līdz 1941. gada 15. oktobrī Vjatkā tika pieņemts lēmums par drošības līdzekli — ieslodzījumu. Šajā pašā dienā viņu pirmo reizi noprātina, un tūdaļ tiek uzrādīta arī apsūdzība pēc KPFSR KK 58. panta 4. punkta un 58. panta 13. punkta.

A. Švirkstam safabricētā krimināllietā bija padomju likumības paraugs.

1941. gada 17. novembrī bija uzrakstīta apsūdzība, kuru ar saviem parakstiem apstiprina Kirova apgabala prokurors un drošības komitejās priekšnieks. Tajā tiek izteikts priekšlikums A. Švirksu sodīt ar nāves sodu — nošaujot. Taču liktenis viņam šoreiz bija labvēlīgs, jo PSRS Iekšlietu tautas komisariāta īpašā apspriede (troika) 1942. gada 16. decembrī pieprieda 10 gadus ieslodzījuma.

Taču šis lēmums neglāba A. Švirksa dzīvību. Savu dzimto zemi viņš vairs neieraudzīja. Sibīrijā viņš strādāja, cieta pazemojumus un 1955. gadā mira. (Tekstā. izm. materiāli un vēsturiski fakti no "Lauku avīzes", 1994. gada 8.03. un "Katoļu dzeives" 1995. g. Nr. 12.)

Jersikas pagasta "Rīta" bibliotēkas vadītāja V. PABĒRZE.